



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XIX. De duplici spiritu, innato, & influente: eiusque restauratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

nec certum vnquam locum aut situm tenet in corpore; quemadmodum omnes ex partes, quæ propterea inter partes censentur, quòd alicubi determinatè, sursum aut deorsum, dextrorsum aut sinistrorsum, ante aut retro, interius aut exteriùs, corpori consistendo adsunt. Sed ipse vagus totum percurrit corpus, ad omnes illius partes fouendas, conferuandas, & vt quæque suæ naturæ & conditioni conuenienter operetur. Deinde nullam habet innatam sibi temperationem, sicut habent omnes partes: sed quidquid est, habet à sanguine, ex quo actione caloris immediatè resoluatur. Immo nil aliud est, quàm purissimus ac tenuissimus sanguis: cuius comparatione eodem modò se habere videtur, quo ad aquam & B terram se habet halitus ille duplex, humidus & ficcus; qui ex hoc inferiori globo calore solis eleuatur. Sic enim spiritus calore cordis, quod instar solis est in animali, extenuato sanguine separatur. At sanguinem anima præditum non esse copiosè alibi demonstrabitur: neque igitur spiritus anima frui potest. Si enim is haberet animam, semen quoque animatum esset, quod tum spiritu constat, tum regitur: semen autem omni caret anima.

Spiritus esse calidissimum.

Nunc illud cognoscere oportet: spiritum hunc erit inanimatus sit, aduentitio tamen & à corde hausto calore calidum omninò esse: immò corum omnium, quæ sunt in corpore, calidissimum. Omnium namque tenuissimus est & rarissimus: idque non iuapè & naturali conditione, sed caloris opera atque industria, cuius est mirus & singularis effectus: maximè cum ex calido item sanguine gignatur & calidissimo membro vasisque densitissimus corde & arterijs contentus optimè foueatur. Accedit, quòd totus ferè calor, qui à corde in reliqua membra transfunditur: cum hoc spiritu distribuitur. Quare cum is vehiculum, sit & subiectum totius penè influentis caloris, qui toto animalis corpore continetur, calidissimum omninò sit oportet; maioreque calore astuans, quàm ea omnia quæ ab ipso calore hauriunt. Est etiam vnicum & singulare instrumentum operationum, si non omnium, certè plurimarum: sensus inquam & motus; eaque primo calore indigent. Neque longiore opus est probatione; cum vel ipse tactus optimus huius rei iudex maiorem multò in arterijs, quàm in cæteris partibus calorem persentiat.

Duo duntaxat sunt, quæ rem hanc in dubium vocare possint. Alterum est flaua bilis: quam Galenus in 1. lib. de arte curatiua ad Glauconem ca. 9. humorem esse scripsit omnium, qui sunt in corpore, calidissimum. Alterum cor; quod calidissimum esse constat fontemque caloris.

An flaua bilis calidior.

Sanè Galenus, dum de flaua bili ita pronuntiauit solos humores considerauit; & eos inter se comparans calidissimum omnium esse biliosum verè affirmauit. Qui si cum spiritu quoque comparetur, non est quidem intensiore qualitate calidior: sed cum adustionem habeat & siccitatem fociam, quæ caloris veluti lima est, calidior ex operatione iudicatur. Habet enim is humor mordacitatem quandam. Spiritus autem calor, vt focium habet humorem, sic benignior est & suauior. Nam tum ex sanguine, humida materia, gignitur: tum eam conditionem postulat finis,

A propter quem à natura comparatus est. Siquidem & animalium vita calore & humido sustentatur & regitur: & operationes sensus ac motus calore & humore optimè perficiuntur. Video etiam medicos consentire, in corpore sano & quàm optimè temperato spiritum esse flaua bili calidiorem posse tamen nonnunquam tam vehementer aduri choletam, vt magis, quàm spiritus, incalescat.

In corde autem vel innatam vel influentem temperationem considerare possumus. Si sola illius caro, quoad innatam elementorum temperationem spectetur, maior sanè est calor spiritus. Ea namque terra prioris est, dura, grauis, & frigida. Quòd si influens quoque temperatio accipitur, adsciscaturque natiuus calor, qui membro illi inest, quatenus animatum: quidquid alij complures dicant, equidem maiorem cordi calorem inesse concedo. Quoniam vt omnis caloris fons est, & velut focus & lares in animali, quemadmodum Aristoteles loquebatur, sic in eo spiritus ipse gignitur. Qui cum animatus non sit, nullo sibi inito calore calet; sed eo solo, quem à corde, in quo genitus est, accipit: multò igitur calidius necesse est esse cor. Et ideò calorem habet permanentem & ad modum habitus, sicut cætera membra animataque partes. Spiritus vero transeunt duntaxat & ad modum dispositionis: cum non solum vt sit, sed etiam vt conferuetur calidus à corde semper pendeat.

Sic igitur se res habet. Cor calidissimum omnium est & velut fons, qui calorem suum in alia omnia effundit. Cæteræ partes exiguum calorem habent; qui accipit ad vitam nec ad operandum satis sit. Inter hæc medius est spiritus, qui calorem à corde acceptum ad singulas partes reliquas deriuat. Et cor quidem permanentem duntaxat & propriū calorem habet: partes autem reliquæ tum propriū aliquem & permanentem tum aduentitium alium & fluentem: spiritus proprium & permanentem nullum, sed aduentitium solum: quem non propter se accipit, sed vt ad alias partes deportet. Duplicique potissimum qualitate, calore & humore, quarum alteram habet ab efficiente causa, alteram à materia, ex qua gignitur, tota illius temperatio continetur.

An calidior corde.

Ve calor in omnibus partibus se habeat.

Spiritus temperatio.

DE DVPLICI SPIRITV, innato & influente: cuiusque restauratio.

CAPVT XIX.



Eterum dum huiusce spiritus originem intuemur, duplicè eum distinguimus. Alterumq. innatum & membris insitum appellamus; quod non per vllam caloris actionem illi adueniat, sed simul nascatur cum singulis. Quippe singulis, quòd animata sine caloreque ad operandum egeant, inseruit natura spiritum quendam, quo tum eorum vita consisteret, tum fieret operatio: maximè verò cordi tanquam præcipuo membro. Alterum influentem & aduentitium dicimus, quòd noua caloris actione excitatus ad illi prioris conferuationem & perfectionem à corde

Spiritus simplex.

carctis

cæteris membris addatur.

Innatus duplex

Porrò is, qui innatus esse existimatur, adhuc duplex est. Vnus in femine, ex quo animal gignitur. Alter in fœtu iam formato & singulis eius membris. De quo duo præsertim video disputari. Alterum, an posterior hic spiritus sit idem numero cum eo, qui erat in femine. Alterum, an tandiu in corporibus nostris conferuetur, quandiu viuimus. Prioris disputationis explicatio ex altera illa petenda est, quæ inter Aristotelem est & Galenum cæteròsq; ferè medicos; num semen in fœtus formatione euanescat & agentis causa duntaxat vim habeat, an verò materia quoque fœtus euadat. De qua quid ego sentiam, eo loco aperiam, in quo de animalium procreatione fœtusque formatione disseram. Nam si semen credatur euanescere, nequaquam eius spiritus retineri potest: sed cum, qui est in fœtu formato, alium quendam ab eo diuersum esse oportet. Sin autem semen materia fœtus euadat, consequens fortasse fuerit eundem illum spiritum in omnia corporis membra distributum à natura conferuari. Ego verò vt partem feminis crassiorem & sanguineam arbitror cum menstruo sanguine permittam fœtus materiam fieri; tenuiorem autem & spiritosam, quæ efficiendi vim habet, euanescere: sic innatum membrum spiritum à feminis spiritu diuersum esse existimo, actione caloris ex feminis aut menstrui sanguine in singulis genitum. Ex quo necesse est consequi, spiritum illum, qui membrum primum innascitur, nequaquam in tota vita conferuari; quidquid in differentia 99. disputet Conciliator. Etenim continenter & in singulas horas mutatur, tenuissimus est, leuissimus, atque ad euaporandum promptissimus, facillimèque dissipatur, mutationem omnem subit, & mox cum reliquo spiritu in fluente permixtus fluit & refluit, atque operatione consumitur.

Innatum spiritum à feminis spiritu diuersum esse.

Spiritum innatum in tota vita non conferuari.

Quomodo spiritus restauratur.

Hinc est, quod spiritus omnis restauratione indiget. Duobus autem modis restaurari eum ac renouari in lib. de utilitate respirationis Galenus tradidit: tum ex sanguine, alio atque alio spiritu in corde resoluto; tum verò maximè ex inspirato aëre. Is enim, inquit ille, per arteriam asperam ad pulmones deductus atque in illis preparatus puriorque effectus, ad sinistrum cordis sinum per venalem arteriam transmittitur; ibique perfectus euadit spiritus: vt in lib. quoque 7. de vsu partium ca. 8. persequitur. Quæ optimi medici oratio plures & grauiores difficultates continet, quàm quæ hoc loco examinari possint. Non enim est nunc de respiratione & eius vsu disputandum.

Non restaurari inspirato aëre.

Posteriorem tamen renouandi spiritus rationem, quam præcipuam esse Galenus voluit, intelligere potuisset optimis argumentis ab Aristotele confutata fuisse in cap. 8. libri de respiratione: aërisque inspirationem illam demonstratam ad solam cordis refrigerationem, non item ad spiritus renouationem pertinere. Quoniam si hic quoque esset inspirati aëris vsus, non statim expiraretur: sed interiore illo loco diligentissimè retineretur, vt ex eo procreari spiritus subinde posset: at spiritus tantundem expiratur, quantum inspiratum fuit. Deinde cum spiritus mistum quodpiam sit corpus (est enim tenuissimus sanguis) neque mistum vllum nutriri simplici, neque corpus simplex in mistum mutari queat: planè simplici aëre spiritus nutriri aut ille in hunc mutari non potest.

A Et in primo libro de elementis ipsemet Galenus tanquam certum accepit, nutrimentum omne debere esse mistum; nec esse quidquam quod simplici corpore nutriatur. Certè si spiritus posset aëre illo refici posset & sanguis, qui eiusdem cum spiritu naturæ est; posset & totum animalis corpus, quod sanguine sustentatur. Verùm quæ tanta est tam leuis nutrimenti necessitas? An non dexter cordis sinus à iecore sanguine hausto semper abundat, ex quo spiritui copiosissimo materia suppeditetur? quid est opus exteriorem & alienum aërem aduocare? An non cum ea parte animæ, quæ rationis est particeps, magis philosophabimur, si idem esse affirmemus commune toti corpori iisque omnibus, quæ in eo sunt, nutrimentum? Ex sanguine corpus vniuersum sustentatur, & viuit; & si quæ in eo sint, quæ vitam & animam non habeant, vt dentes, vngues, pili, cornua; eum tamen in eo continentur, communibus aluntur opibus: animata quidem membra parte illarum optima; reliqua verò parte refidua & minus bona. Sic enim in 2. lib. de animalium ortu cap. 4. naturam sapiens philosophus prudenti patrifamilias in eo fecit persimile, quòd ita rem familiarem dispenseret, vt optimus cibus detur liberis, deterior feruis, vilissimus fociis animalibus. Omnia tamen alimento eodem sustententur. quid igitur solus spiritus alienam substantiam querat, cum ex communibus horreis sustentari possit? Præterea vt in piscibus per branchias & fistulam suscepta aqua non gignitur spiritus; sed is ex solo sanguine procreatur: nec aqua ingreditur cor, sed exterius solum refrigerat: quidni de aëre quoque in animalibus cæteris idem credamus? Video etiam in hoc philosophos omnes & medicos consentire, spiritum vniuerso corpori & singulis eius partibus necessarium esse, tum ad conferuandam vitam, tum ad operationes perficiendas. At quicunque ratiocinari voluerit, facillè etiam intelliget, idem oportere esse principium quo res vnaquæque est, & conferuatur; quoque & naturam suam tuetur, & conuenienter illi operatur. Si igitur sanguis, non aër, principium est & materia, quo viuendum hoc genus in natura consistit: illum ipsum sanguinem, (si quidem spiritus sanguis quidam est) non aërem, credendum est esse principium, quo illud ipsum & conferuetur & operetur. Ergò ex crassiore sanguine in iecore genito atque in vniuersum corpus distributo partes omnes nutriuntur. Ex quadam autem illius parte, quæ semper in corde suscipitur, maximo illius membri calore tenuata, gignitur & continenter renouatur spiritus; qui tum ad conferuandum, tum ad operandum, tanquam subsidiariæ copie, subinde mittitur. Neque inspiratus aër sinum cordis ingreditur (quòdnam enim exterius & alienum corpus, præter sanguinem, illi totiq; animali nutrimentum familiare, nobilissimum illud membrum admittat?) Sed pulmonibus duntaxat susceptus calorem illum refrigerat, idemque ipse calefactus expiratur, vt, frigidior alius inspiretur. Verùm de hoc alibi.

Alimentum idè toti corpore.

C